รายงานผล
การถอดองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

โดย

สำนักงานเกษตรอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

กรมส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. ๒๕๖๘

คำนำ

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นจากการถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวบรวมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวทางปฏิบัติที่ดีของเกษตรกรต้นแบบในการพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร และการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้ ได้รับการเรียบเรียงข้อมูลจากกระบวนการถอดบทเรียนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ในพื้นที่ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของพื้นที่อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประจักษ์ และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนและเป็นแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่น หรือเยาวชนที่เริ่มทำการเกษตรเพื่อสืบทอดอาชีพเกษตรกรต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

มิถุนายน ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๑
สินค้าหลัก	๑
แปลงเรียรู้	๑
ฐานเรียนรู้	๒
หลักสูตรการเรียนรู้	๔
การมีส่วนร่วมในการจัดทาแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงาน ด้านการเกษตรระดับจังหวัด	๕
การจัดทาแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดาเนินงาน ศพก.	๖
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบ	
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๗
ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่	๗
ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/ เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต	๑๐
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์	๑๓
ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์	๑๔
ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน	๑๖
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน	๑๖
ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย	๑๖
กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้	๑๖
ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน	๑๖
ภาคผนวก	๑๗

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา
ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๘

<u>ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ</u>

๑. ชื่อ-สกุล นายไชยยา เทินสระเกษ
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๓๖ ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โทรศัพท์ ๐๖๑-๐๒๘๕๐๖๓
Facebook ไชยยา เทินสระเกษ
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๔
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☑ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
สถาบันการศึกษา ก.ศ.น.อำเภอบัวลาย
คณะ/สาขาวิชา .....
๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☑ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ ค้าขาย
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๗๐,๐๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗

<u>ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)</u>

๑. สินค้าหลัก ข้าว
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
แปลงปลูกข้าว

การผลิตข้าวสิ่งที่สำคัญคือพันธุ์ข้าวต้องตรงตามสายพันธุ์ ไม่มีพันธุ์อื่นปะปน และต้องศึกษาข้อควรระวังของสายพันธุ์อ่อนแอต่อโรคและแมลงศัตรูพืช มีชนิดใดบ้างที่ต้านทานต่อโรคได้ดี เพื่อเป็นความรู้ในการป้องกันและแก้ไขได้ตลอดเวลาในการผลิตข้าวเรื่องดินการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อหาธาตุอาหารในดินว่ามีมากน้อยเพียงใดเพียงพอกับการเจริญเติบโตของพืชหรือไม่ สิ่งที่สำคัญคือการหมักตอซังและฟางข้าวเพื่อให้ตอซังและฟางข้าวย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุหรือกลายเป็นอาหารของพืช เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดต้นทุนการผลิตเพื่อการเกษตรแบบยั่งยืน คืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่สำคัญในการผลิตข้าว จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการทำนาผลิตข้าว โดยมีข้าว GI ทุ่งสัมฤทธิ์ครอบคลุมพื้นที่ ๑๔ อำเภอ ๑๑๓ ตำบล ของจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูงต่ำ สลับกัน ตามลักษณะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่ง เป็นที่ราบสูง พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่มีชั้นหิน

เกลือรองรับอยู่ด้านล่างพื้น และได้รับผลกระทบจากความเค็มของดิน ดินมีการระบายน้ำเลว และมีความสมบูรณ์ต่ำ ส่งผลให้ข้าวเกิด ความเครียดและหลั่งสาร ๒-aectyl-๑-pyrroline (๒AP) ทำให้ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์มีความหอมมากกว่าที่ปลูกในพื้นที่อื่น

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานการผลิตข้าว – สาธิตกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิตั้งแต่เตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว

๑.๑ การจัดการปัจจัยการผลิต การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมปุ๋ย ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก การใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนเพาะปลูกข้าว

๒. ฐานการเลี้ยงโคเนื้อ – แสดงการดูแลโคเนื้อ การทำอาหารหยาบ และการใช้แหนแดงเป็นอาหารเสริม

๓. ฐานการทำไร่นาสวนผสม – แสดงผังพื้นที่ การจัดระบบน้ำ การบูรณาการพืช-สัตว์ในพื้นที่

๔. ฐานการเลี้ยงปลา – สาธิตการจัดการบ่อ การให้อาหาร และการควบคุมโรค

๕. ฐานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ – แสดงการใช้เศษวัสดุเกษตร เช่น ฟาง แกลบ มูลสัตว์ มาทำปุ๋ย

๖. ฐานการขยายพันธุ์แหนแดง – แสดงการขยายพันธุ์แหนแดง การดูแล และประโยชน์ในการใช้

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑.การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒.การเลี้ยงโคเนื้อ

๓.การเลี้ยงปลา

๔.การทำปุ๋ยหมักและขยายพันธุ์แหนแดง

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑.ไร่นาสวนผสม

๒.บัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน - หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรการลดต้นทุนการผลิตข้าว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๓. เพื่อเพิ่มรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรโดยไม่กระทบต่อผลผลิต

๔. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

เนื้อหาประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตข้าว

- องค์ประกอบของต้นทุน เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาแรงงาน เครื่องจักร เป็นต้น
- การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต เพื่อหาจุดคุ้มทุน

๒. การจัดการดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

- การตรวจวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ
- เทคนิคการใช้น้ำแบบประหยัดและเหมาะสมกับช่วงการเจริญเติบโตของข้าว

- การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมี

๓.การใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาด

- การเลือกพันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค แมลง และให้ผลผลิตสูง
- เทคนิคการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวเอง
- แนวทางการผลิตเมล็ดพันธุ์ชุมชน

๔.การลดต้นทุนด้วยการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

- การสังเกตศัตรูพืช และการตัดสินใจพ่นสารเคมีอย่างเหมาะสม
- การใช้ศัตรูธรรมชาติ
- การทำกับดักแมลงและสมุนไพรไล่แมลง

๕.การบริหารจัดการแปลงนาและเครื่องจักรกล

- การไถกลบตอซัง ลดการเผา เพิ่มอินทรียวัตถุ
- การจัดการหลังเก็บเกี่ยวให้ลดการสูญเสีย
- การรวมกลุ่มใช้เครื่องจักรร่วมกัน ลดค่าใช้จ่ายแรงงาน

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

๑.บรรยายให้ความรู้ด้านวิชาการ

๒. ฝึกปฏิบัติในแปลงเรียนรู้ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยอินทรีย์ การติดตั้งกับดักแมลง เป็นต้น

๓.การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ระหว่างวิทยากรและเกษตรกรต้นแบบ

๔.ศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ เพื่อเรียนรู้การจัดการแบบเห็นผลจริง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตร เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอบัวลาย มีการร่วมมือจัดทำแผน โดยการรวบรวมสถานการณ์ด้านการเกษตรของอำเภอ เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนหมู่บ้าน แผนตำบล เพื่อนำเสนอความต้องการพัฒนาด้านการเกษตรอย่างครองคลุมพื้นที่เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ โดยวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอย่างรอบด้าน รวมถึงปัญหา อุปสรรค และโอกาส โดยพิจารณาข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ฐานข้อมูลการเกษตร สถานการณ์ราคาสินค้าเกษตร และข้อเสนอแนะจากส่วนต่างๆต้องกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของจังหวัด เช่น เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน เป็นต้น และเป้าหมายเชิงคุณภาพ คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ต้องจัดทำแผนงานที่ครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่รับผิดชอบพื้นที่

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงาน ศพก. มีการจัดทำแผนหรือปรับปรุงแผนทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย คณะกรรมการ ศพก.และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ ร่วมกับประธานศูนย์ ศพก.เครือข่าย ทุกศูนย์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ ความต้องการพัฒนา จัดลำดับความสำคัญและเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อจัดทำแผนร่วมกัน

แผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ | แผนคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ

เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอบัวลาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ
				ต.ค.67	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68	มิ.ย.68	ก.ค.68	ส.ค.68	ก.ย.68	
1. ประชุมชี้แจง SCD และ จนท.						↔										ศพก.,SCD, สนง.เกษตรอำเภอ
2. การวิเคราะห์ศักยภาพ																
2.1 วิเคราะห์เพื่อกำหนดแผนการพัฒนา ศพก.	1	ศูนย์				↔										ศพก.,SCD, สนง.เกษตรอำเภอ
2.2 วิเคราะห์เพื่อการพัฒนาศูนย์เครือข่าย	1	ศูนย์				↔										ศพก.,SCD, สนง.เกษตรอำเภอ
3.การพัฒนาศักยภาพ ศพก.และศูนย์เครือข่าย																
3.1 จัดทำแผนการพัฒนา ศพก.	2	ศูนย์				↔										ศพก.,SCD, สนง.เกษตรอำเภอ
3.2 การปรับปรุงฐานเรียนรู้	2	ศูนย์	20,000							↔						
3.3 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้	2	ศูนย์	20,000							↔						
- เตรียมการ / วางแผน																
- ดำเนินการ																
3.4 การปรับปรุง/จัดทำ/ข้อมูลประจำ ศพก.	2	ศูนย์	20,000							↔						
- ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลวิชาการ ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร																
3.5 พัฒนาศูนย์เครือข่าย	1	ศูนย์								↔						

3.5 พัฒนาศูนย์เครือข่าย	1	ศูนย์								↔						
3.6. คณะกรรมการ ศพก.																
- ประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด										↔						
- ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ	12	ศูนย์				↔		↔		↔		↔				ศพก., สนง.เกษตรอำเภอ
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	12	ศูนย์				↔		↔		↔		↔				
- ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหลังผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี	12	ศูนย์					↔		↔		↔		↔			ศพก., สนง.เกษตรอำเภอ
4. การให้บริการของ ศพก.																
4.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร	12	ครั้ง		ตลอดทั้งปี ทุก ศพก.												ศพก.
4.2 การให้บริการด้านการเกษตร	12	ครั้ง		ตลอดทั้งปี ทุก ศพก.												ศพก.
4.3 Field Day																
4.4 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน	12	ศูนย์		ตลอดทั้งปี ทุก ศพก.												- ศพก.
5. การอบรมเกษตรกร	10	ราย					↔									
8. ติดตามประเมินผลและรายงาน																
8.1 ติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน	12	ครั้ง		ทุกวันที่ 30 ของเดือน รายงานทุก ศพก.												- สำนักงานเกษตรอำเภอ, ศพก.
8.2 สรุปผลการดำเนินงาน	1	ครั้ง												ทุก ศพก.		- สำนักงานเกษตรอำเภอ

<u>ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)</u>

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

จุดเริ่มต้นของการเป็นเกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาชีพหลักของครอบครัว คือ การทำการเกษตร ทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงไหม ผลผลิตในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ เกิดปัญหาภัยพิบัติ ทั้งน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคระบาด ในบางปีผลผลิตเสียหายและขาดทุน หลังจากเรียนจบมัธยมต้น จึงได้เดินทางไปทำงานในกรุงเทพมหานคร เพื่อหารายได้ช่วยครอบครัวอีกทางหนึ่ง เมื่ออายุประมาณ ๒๕ ปี ได้แต่งงาน และได้เปลี่ยนอาชีพเป็นค้าขาย แล้วได้กลับมาทำการเกษตรที่บ้านเกิด จึงได้รู้ปัญหาในการทำเกษตรว่า เกิดปัญหาอะไรบ้าง ทำไมการทำนาปลูกข้าวจึงไม่มีรายได้เพียงพอใช้ตลอดทั้งปี จึงเกิดความคิดอยากเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตร จึงเริ่มทดลองปลูกพืชผลโตไว เช่น มะขามเทศ และปลูกผัก ไว้ขายเพิ่มรายได้ในฤดูแล้ง และเริ่มได้เข้าอบรมทำการเกษตรทั้งในหมู่บ้านและนอก

หมู่บ้าน เพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แนะนำให้เกษตรกรท่านอื่นได้รับรู้ปัญหาและวิธีแก้ปัญหาด้วย หลังจากที่ได้รับคัดเลือกจากหมู่บ้านให้เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ทำ ทัน ที คือ คติประจำใจ อยากทำอะไรก็ต้องทำ เพื่อมาปรับปรุง และพัฒนา เกษตรในพื้นที่ขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ช่วยเหลือและประสานกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้รับการอบรมด้านการเกษตรต่างๆ จึงวางแผนแปลนนาที่เป็นสวนเกษตรผสมผสาน เหมาะกับแรงงานและสถานที่ของตนเอง ด้วยภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โรคและแมลงระบาดหนักในบางปี จึงต้องใช้เทคโนโลยีในกิจกรรมบางอย่าง ทำให้ทันเวลาทำให้มีความรวดเร็วในการทำการเกษตร

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำการเกษตรแบบเดิมต้องอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก ดินเสื่อมสภาพขาดธาตุอาหาร แมลงศัตรูพืชระบาด

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การลดต้นทุนในการผลิต เช่น ลดการสารเคมี โดยการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพ โดยนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจำพวกชีวมวลมาทำปุ๋ยหมัก ซึ่งอาศัยจุลินทรีย์ที่มีความสามารถในการย่อยสลายเศษซากพืชให้กลายเป็นปุ๋ยหมัก เช่น เศษอาหาร เศษผักผลไม้ เป็นต้น

การใช้เชื้อราไตรโคเดอมาร์มาใช้ในการทำการเกษตร เพื่อการป้องกันและควบคุมโรคพืช ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรได้อย่างปลอดภัย ได้แก่ การคลุกเมล็ด รองก้นหลุม ผสมกับวัสดุปลูก และการผสมน้ำฉีดพ่น สามารถควบคุมเชื้อราสาเหตุของโรคพืชได้ หลายชนิด โดยเฉพาะเชื้อราที่อยู่ในดิน เช่น โรครากเน่า-โคนเน่า โรคเน่าคอดิน โรคใบไหม้ใบจุด โรคแอนแทรคโนส ในพืชผัก เช่น พริก แตงกวา มะเขือเทศ คะน้า ผักกาดขาว มันฝรั่ง เป็นต้น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพ อัตราส่วนที่ใช้ น้ำหมักชีวภาพเข้มข้น ๒ ช้อนโต๊ะ (๒๐๐ cc.) ละลายน้ำ ๒๐ ลิตร สามารถให้เป็นอาหารพืชได้ทั้งทางใบโดยวิธีการฉีดพ่น และวิธีการรดทางดิน โดยให้แก่พืชเป็นประจำทุก ช่วยเร่งการเจริญเติบโตทางลำต้นและใบ กระตุ้นการออกดอกและการแตกราก ต้องให้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเป็นประจำเพราะธาตุอาหารในปุ๋ยหมักมีน้อยกว่าปุ๋ยเคมีทั่วไป หากใช้บ่อยจะช่วยกระตุ้น เสริมให้พืชเจริญเติบโตได้ดีขึ้น นอกจากนี้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพยังสามารถนำไปแช่เมล็ดพืชเพื่อช่วยเร่งการเกิดรากได้อีกด้วย การใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพช่วยลดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยเคมี และยาและมีการนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาถ่ายทอดสู่ชุมชนและเกษตรกร

การใช้เชื้อราไตรโคเดอมาร์

การคลุกเมล็ด โดยใช้ไตรโคเดอร์มา ๑-๒ ช้อนแกง หรือประมาณ ๑๐-๒๐ กรัม ต่อเมล็ดพืช ๑ กิโลกรัม คลุกเมล็ดพืชก่อนปลูก โดยอาจเติมน้ำเล็กน้อยเพื่อให้ไตรโคเดอร์มาเคลือบติดเมล็ดพืชได้ดียิ่งขึ้น

การรองก้นหลุม รองก้นหลุมก่อนปลูกโดยใช้ไตรโคเดอร์มา อัตรา ๑๐-๑๐๐ กรัมต่อหลุม ขึ้นกับขนาดหลุม หรือ ใช้เชื้อไตรโครเดอร์มา ผสมรำละเอียด และปุ๋ยหมัก สำหรับรองก้นหลุม ในอัตรา ๑ : ๕ : ๔๐ หรือโรยรอบทรางพุ่ม ในอัตรา ๘๐-๑๐๐ กิโลกรัม ต่อไร่

การผสมกับวัสดุปลูก ใช้ไตรโคเดอร์มา ผสมกับวัสดุปลูกใน อัตรา ๑ : ๔ ก่อนใช้เพาะเมล็ดหรือเพาะกล้า

การผสมน้ำฉีดพ่น ใช้ไตรโคเดอร์มา ในอัตรา ๑ กิโลกรัม ต่อน้ำ ๑๐๐ ลิตร ต่อพื้นที่ ๑ ไร่ โดยมีวิธีการเตรียมดังนี้ เชื้อสด ๑ กิโลกรัม นำมากวนล้างสปอร์ในน้ำ โดยใช้ถุงกรอง ทำการกรองเอาเฉพาะสปอร์เทลงถังฉีดพ่น ผสมสารจับใบ ๕ มิลลิลิตร และเติมน้ำจนครบ ๑๐๐ ลิตร กวนให้เข้ากัน ฉีดพ่นในแปลงและบริเวณโคนต้นพืช

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การตรวจวิเคราะห์สภาพดินเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น

กระบวนการตรวจสอบและประเมินคุณภาพของดิน เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบทางเคมีและกายภาพของดิน รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ ปัญหา และความเหมาะสมของดินสำหรับการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ การวิเคราะห์ดินจะช่วยให้ทราบถึงปริมาณธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรองที่มีอยู่ในดิน เช่น ไนโตรเจน (N), ฟอสฟอรัส (P), โพแทสเซียม (K) ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช ข้อมูลจากการวิเคราะห์ดินจะนำไปสู่

การปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืช เช่น การใส่ปุ๋ย การปรับปรุงค่า pH หรือการปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มผลผลิตและคุณภาพของพืช การปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืชจะช่วยเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของพืชที่ปลูกได้ ลดต้นทุนการผลิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินจะช่วยให้เกษตรกรใส่ปุ๋ยได้อย่างเหมาะสม ลดการสูญเสียปุ๋ยและลดต้นทุนการผลิต วางแผนการเพาะปลูกข้อมูลจากการวิเคราะห์ดินสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเพาะปลูก การเลือกชนิดและพันธุ์พืช รวมถึงการจัดการดินด้านอื่น

ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์ดิน:

๑. เก็บตัวอย่างดิน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ต้องเก็บตัวอย่างดินให้เป็นตัวแทนของพื้นที่ที่จะวิเคราะห์

๒. เตรียมตัวอย่างดิน นำตัวอย่างดินที่เก็บมาผึ่งลมให้แห้งและบดให้ละเอียด

๓. วิเคราะห์ดินในห้องปฏิบัติการ นำตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือและวิธีการทางเคมี เพื่อหาปริมาณธาตุอาหารและคุณสมบัติอื่นๆ ของดิน

๔. แปลผลการวิเคราะห์ดินและให้คำแนะนำในการปรับปรุงดินและการจัดการดิน

วิธีการวิเคราะห์ดิน

การตรวจวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ค่า pH มีผลต่อการละลายและการดูดซึมธาตุอาหารของพืช การตรวจปริมาณธาตุอาหารในดิน เช่น ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม การตรวจวัดความชื้นและโครงสร้างดิน เพื่อประเมินความสามารถในการกักเก็บน้ำและอากาศของดิน การตรวจวัดธาตุอาหารรองและธาตุอาหารเสริม เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน เหล็ก สังกะสี ควรเก็บตัวอย่างดินให้ถูกต้องและเป็นตัวแทนของพื้นที่ ควรนำผลการวิเคราะห์ดินไปปรับใช้ในการจัดการดินและการเพาะปลูกอย่างเหมาะสม

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๔ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๕ ไร่

๑.๒) มะม่วง พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ งาน

๑.๓) กล้วย พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน

๑.๔) พืชผักสวนครัว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลานิล จำนวน ๑ บ่อ

๒.๒) ปลาดุก จำนวน ๑ บ่อ

๒.๓) กบจำนวน ๒ กระชัง

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) โคพ่อพันธุ์ จำนวน ๑ (ตัว)

๓.๒) โคแม่พันธุ์ จำนวน ๒ (ตัว)

๓.๓) โคขุน จำนวน ๔ (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) มะม่วงแผ่น

๔.๒) ข้าวสารบรรจุถุง

๔.๓) ปลานิลแดดเดียว

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) เตรียมดิน เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) เมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๒๗๒ บาท/ไร่

๑.๓) ปุ๋ย เป็นเงิน ๔๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ยาฆ่าแมลงและกำจัดวัชพืช เป็นเงิน ๑๖๐ บาท/ไร่

๑.๕) เก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๖๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๑,๙๓๒ บาท/ไร่

รายได้ ๔,๘๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จาก พืชผักสวนครัว ได้แก่ ผักบุ้ง ผักแว่น สายบัว กุยช่าย ข่า ตะไคร้ มะเขือพวง ถั่วพู มะพร้าว หน่อไม้

เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๕๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่วยสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จาก จำหน่ายปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน โดยการแปรรูปเป็นอาหาร ผลไม้และผักสด

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๔,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่วยสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่วยสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ จำหน่ายโคเนื้อ จำหน่ายข้าวเปลือก

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง สร้างนิสัยการมีวินัย มีสติในการดำรงชีพ มีรายได้สม่ำเสมอหลายทาง ครอบครัวอบอุ่นประสบผลสำเร็จ ไม่ต้องดิ้นรนเขาสู่เมืองหลวงเพื่อหารายได้นอกฤดูการทำนา เพราะสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปีจากการทำเกษตร

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น จากการทำการเกษตรของ ศพก.หลักอำเภอบัวลาย เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ ทางด้านการเกษตร แหล่งศึกษาดูงาน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรในชุมชน และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้ โดยได้เรียนรู้จากของจริงและสามารถนาไปปฏิบัติได้ มีหลักสูตรการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และการบริการ ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งอำเภอบัวลายเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนา แต่มีปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โรคแมลงระบาดและมีปัญหาภัยแล้ง เกษตรกรได้มาเรียนรู้จากของจริงเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตข้าว ซึ่งสามารถนาไป ปฏิบัติได้ทำให้การมี ศพก. ในพื้นที่สามารถแก้ไขปัญหา ดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ มีประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปและผู้ที่สนใจมาศึกษาหาความรู้ เป็นแหล่งบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเข้ามาร่วมสนับสนุนด้านความรู้และงบประมาณ เนื่องจากผู้นำและคณะกรรมการให้ความร่วมมือช่วยกันบริหารจัดการการดำเนินงานของ ศพก. ทำให้หน่วยงานต่างๆ เห็นผลงาน ตัวอย่างเช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมหม่อนไหมและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และยังเป็นแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีของเกษตรกร เช่น การวิเคราะห์ดิน การลดการเผาฟางในนาข้าว การใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพในการลดต้นทุนปุ๋ยเคมี เป็นต้น

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน ประชาชนในพื้นที่ หรือชุมชนใกล้เคียง สามารถประกอบอาชีพการเกษตรประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยการศึกษาหาความรู้จาก ศูนย์ ศพก. อำเภอบัวลาย ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชน เกษตรกรมีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ลดจำนวนแรงงานที่จะเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองอุตสาหกรรม เกิดการสืบทอดอาชีพการเกษตรสู่ลูกหลาน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การใช้วิธีตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อวางแผนการผลิต ช่วยให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ช่วยลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ลดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อากาศรอบบริเวณแปลงมีความปลอดโปร่ง ปลอดภัย เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกร เพื่อนำไปปรับใช้ในแปลงของเกษตรกร

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ช่วยลดปัญหาดินเสื่อมโทรม เพราะการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในแร่ธาตุและกายภาพของดินตามธรรมชาติ ทำให้สิ่งมีชีวิตที่มีประโยชน์ที่อาศัยอยู่ในดินนั้นสูญหาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และไร้ประสิทธิภาพในการดูดซับธาตุอาหารและน้ำ เมื่อดินขาดสมดุล จะส่งผลต่อกระบวนการเจริญเติบโตทางธรรมชาติของพืช ดินที่เสื่อมคุณภาพทำให้พืชอ่อนแอ ขาดภูมิต้านทานโรค และทำให้เกิดการระบาดของแมลง ศัตรูพืช และเชื้อโรคในพืช ซึ่งจะนำไปสู่การใช้สารเคมีฆ่าแมลงและเชื้อราเพิ่มขึ้นอีก เป็นวงจรที่ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนี้การลดใช้สารเคมียังทำให้เกิดความปลอดภัยของผู้บริโภคและเกษตรกร ลดสารเคมีที่ตกค้างในผลผลิตและในสิ่งแวดล้อมเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค และยังส่งผลเสียโดยตรงต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ปฏิบัติงาน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

สามารถปรับปรุงดินที่ไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ โดยการวางแผนการผลิตที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ นำวัสดุต่างๆในพื้นที่มาทำประโยชน์ได้เช่น เศษฟางข้าว ปลา ผลไม้ มูลสัตว์มาทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต มีการแปรรูปสินค้าประมง จำหน่ายเพิ่มรายได้ เป็นศูนย์เรียนรู้ที่เกษตรกรและผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้การทำการเกษตรที่ถูกต้อง เพื่อนำไปปรับใช้ในการทำเกษตรของตนเอง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เป็นศูนย์เรียนรู้ที่เกษตรกร นักเรียน นักศึกษาและผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้การทำการเกษตรแบบครบวงจร สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านหลายแขนง เช่น การผลิตข้าวคุณภาพ การผลิตไม้ผล พืชผัก ที่มีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา (KOS) การทำบัญชีครัวเรือน ถ่ายทอดความรู้การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การขยายเชื้อไตรโคเดอร์มาและเชื้อแมทตาไรเซียม และสามารถเป็นวิทยากรให้เกษตรกรในอำเภอ เช่น ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน บ้านแสงสว่าง วิทยากรอบรมพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (SF) เป็นต้น

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาแก่เกษตรกรเมื่อเกิดโรคระบาดมากในนาข้าว การกำจัดด้วงที่เข้าทำลายยอดมะพร้าว ให้คำปรึกษาเกษตรกร แก้ไขเรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

แจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ให้เกษตรกรได้รับข่าวสารที่ทั่วถึง การทำหน้าที่การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ช่วยสนับสนุนงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อำเภอ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ให้ความรู้ด้านการเกษตร จากข้อมูลที่ได้รับจากการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ และติดตามเยี่ยมเยือนแปลงเกษตรกรที่นำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรสามารถประสบผลสำเร็จได้ และยังเกิดแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่มาทำการเกษตรเพิ่มขึ้น สืบทอดอาชีพการเกษตรให้คงอยู่ต่อไป

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ขับเคลื่อนงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอบัวลาย เผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรและให้แนะนำเกษตรกรในพื้นที่ ให้นำเศษวัสดุเหลือใช้จากครัวเรือนมาทำการหมัก เพื่อนำมาใช้ในการทำการเกษตร ในครัวเรือนและชุมชน ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ในการทำการเกษตรเพื่อลดการใช้สารเคมี การปลูกพืชหลากหลายในแปลงเดียวเพื่อสร้างรายได้ตลอดปี เข้าร่วมประชุม ประชาคม และทำแผนชุมชน แผนพัฒนาด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ตำบล เพื่อพัฒนาด้านการเกษตร

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

นำข้อมูลข่าวสารจากการประชุม ศพก.ระดับจังหวัด มาประชุมถ่ายทอดให้ ศพก.เครือข่าย รับทราบและนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพตนเอง ประชุมกำหนดแผนพัฒนาศพก. และ ศพก.เครือข่าย เป็นที่ปรึกษาให้ ศพก.เครือข่ายที่ประสบปัญหาในการทำการเกษตร เป็นต้นแบบแปลงเรียนรู้ให้แก่ ศพก.เครือข่ายและเกษตรกรในชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

มีความภาคภูมิใจในการเป็นต้นแบบ ศพก. เป็นสถานที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ การบริหารจัดการสื่อต่างๆ ในศพก. แก่เกษตรกร นำไปใช้ในพื้นที่ของเกษตรกรเอง ศพก. เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรในชุมชน ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลและวิธีการทำการเกษตรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมการเกษตรให้มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยและยาอย่างถูกต้อง การจัดการน้ำ และการลดการใช้สารเคมี รวมถึงการส่งเสริมการทำการเกษตรอินทรีย์ ช่วยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกรในชุมชน ทำให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีส่วนในการพัฒนาชุมชนเกษตรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการส่งเสริมอาชีพเกษตร การสร้างรายได้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัว

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนาของหมู่บ้านด้านการเกษตร นำความรู้ต่างๆ ถ่ายทอดและช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง ทำหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอบัวลาย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้าน เช่น พระราชพิธีสำคัญ กิจกรรมการปลูกป่าของหมู่บ้าน งานบุญประเพณีสำคัญของหมู่บ้าน ช่วยงานเป็นจิตอาสาในกิจกรรมงานต่างๆของหมู่บ้าน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ทำ ทัน ที หมายถึง วางแผนและลงมือทำด้วยความตั้งใจ กำหนดการทำงานให้ชัดเจนทันเวลา สร้างนิสัยการทำงานที่เป็นระบบ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

คณะทำงานจัดการความรู้สำนักงานเกษตรบัวลาย ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกคน

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑.วางแผน กำหนดการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและถอดบทเรียน

๒.ดำเนินการถอดบทเรียน ใช้ผลการประเมินศักยภาพ ศูนย์ ศพก.หลัก การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ทำได้ วิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการประเมินความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ออกแบบแผนที่ความคิด (Mind Map)

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เนื่องจากอำเภอบัวลาย ได้มีการปรับเปลี่ยนเกษตรกรต้นแบบ เมื่อ ปี ๒๕๖๗ ทำให้การถอดบทเรียนเป็นไปด้วยความลำบาก ศูนย์เรียนรู้อยู่ระหว่างการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์

ภาคผนวก

แผนที่ ศพก. อำเภอบัวลาย

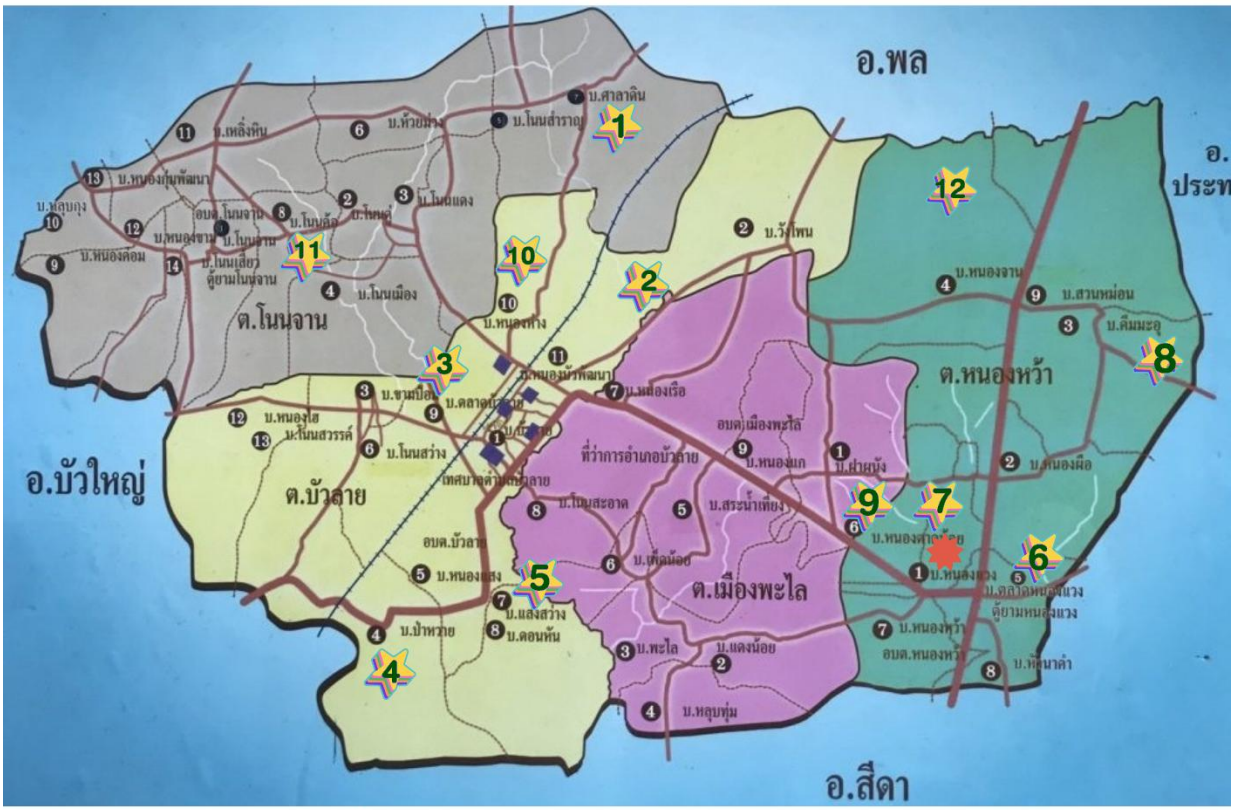

หมายเหตุ : ศพก.อำเภอบัวลาย

ศพก.เครือข่าย อำเภอบัวลาย

เครือขายของศูนย์เรียนรู้ :

1.ศูนย์ ศพก.ด้านไม้ผล	การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง	หมู่ 7	ตำบลโนนจาน
2.ศูนย์ ศพก.ด้านการประมง	การผลิตพันธุ์ปลาน้ำจืด	หมู่ 11	ตำบลบัวลาย
3.ศูนย์ ศพก.ไร่นาสวนผสม	เกษตรผสมผสาน	หมู่ 11	ตำบลบัวลาย
4.ศูนย์จัดการศัตรูพืช	ศูนย์จัดการศัตรูพืช	หมู่ 4	ตำบลบัวลาย
5.ศูนย์ดินและปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย	หมู่ 7	ตำบลบัวลาย
6.ศูนย์เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน	หมู่ 5	ตำบลหนองหว้า
7.ศูนย์ ศพก.ด้านการประมง	การผลิตพันธุ์ปลาน้ำจืด	หมู่ 1	ตำบลหนองหว้า
8.ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	ด้านหม่อนไหม	หมู่ 3	ตำบลหนองหว้า
9.ศูนย์เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน	หมู่ 1	ตำบลเมืองพะไล
10.ศูนย์ ศพก.ไร่วาสนา	เกษตรผสมผสาน	หมู่ 10	ตำบลบัวลาย
11.ศูนย์ ศพก.ไร่นาสวนผสม (บ้านโนนค้อ)	เกษตรผสมผสาน	หมู่ 8	ตำบลโนนจาน
12.ศูนย์ ศพก.ไร่สุริยา	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	หมู่ 4	ตำบลหนองหว้า

ปฏิทินการปลูกข้าว (ขาวดอกมะลิ 105)

เตรียมแปลง	ระยะกล้า (0-30 วัน)	ระยะแตกกอ (30-70 วัน)	ระยะตั้งท้องและออกรวง (70-110วัน)	ระยะเก็บเกี่ยว (110-120 วัน)
-ไถกลบตอซัง -เตรียมดิน -ปรับปรุงบำรุงดิน -เตรียมเมล็ดพันธ์ 	-หว่านข้าวโดยใช้เมล็ด25 กก./ไร่ -ปักดำ -เมล็ดเริ่มงอก -ใส่ปุ๋ย 46-0-0 -ทำความสะอาดรอบแปลง -ดูแลระดับน้ำ -เฝ้าระวังโรคและแมลง (เพลี้ยไฟ,หนอนกระทู้กล้า, เพลี้ยกระโดหลังขาว)	-ข้าวเริ่มแตกกอ ใบเริ่มเขียว -ใส่ปุ๋ย 16-20-0 ,16-16-8,16-8-8 -ตัดหญ้ารอบแปลง -ดูแลระดับน้ำในแปลง -เฝ้าระวังโรคและแมลง (เพลี้ยงกระโดดสีน้ำตาล,เพลี้ยจั๊กจั่นสีเขียว,เชื้อรา,หนอนกอ,หนอนห่อใบข้าว)	-ข้าวเริ่มสร้างช่อดอก หรือตั้งท้องออกรวง -ตัดหญ้ารอบแปลง -ดูแลระดับน้ำในแปลง -เฝ้าระวังโรคและแมลงศัตรูพืช (หนอนกอ,หนอกระทู้,แมลงสิง,โรคไหม้,โรคเมล็ดด่าง,โรคใบจุด) -ตัดพันธุ์ปน	-เมล็ดข้าวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากน้ำนมเป็นแป้งแข็ง เริ่มสุกเหลืองรอการเก็บเกี่ยว -เก็บเกี่ยวโดยใช้มือ เพื่อเก็บพันธุ์ใช้ในรอบต่อไป หลังจากนี้สามารถเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวได้ตามความสะดวก -ตากข้าวเพื่อลดความชื้น

สำนักงานเกษตรอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา